

De begeleiding van zorgleerlingen op reguliere scholen verdwijnt grotendeels. Ambulant begeleiders vrezen vooral voor kinderen met problemen waar niemand last van heeft. „In de toekomst krijgen kinderen alleen begeleiding als er rook uitkomt.”

Het einde van de ambulant

Ricus Dullaert

De bel is al een tijdje geleden gegaan. Maar ambulant begeleider Nico Oldenburg wacht nog steeds op Bas. „Hij heeft nu een tussenuur, als het goed is”, mompelt Oldenburg. „Ik ga hem even zoeken.” Even later komt de 15-jarige Bas het kantoor van Oldenburg binnen. „Ik was vergeten dat we een afspraak hadden”, verontschuldigt hij zich.

Bas vergeet meer. „Heel vaak mijn sleutels, zodat ik niet kan inklokken bij mijn bijbaantje”, vertelt hij. Bas kan zich moeilijk concentreren. Vorig jaar werd de diagnose ADD (Attention Deficit Disorder) gesteld.

Dat werkt ook door op zijn school, CSG Jan Arentsz in Alkmaar, waar Bas in de derde klas van de theoretische leerweg van het vmbo zit. „Liggenlijk draai ik dubbele dagen”, zegt hij. „Ik moet thuis alles wat ik op school gedaan heb nog een keer doen.” Vanwege zijn concentratieproblemen dacht zijn mentor in de eerste klas dat Bas het beste naar de basisberoepsgerichte leerweg kon gaan. Met de begeleiding van Oldenburg redt hij het op de theoretische leerweg, twee niveaus hoger.

Na Bas binnen is gaan de twee aan

de slag met het plannen van zijn week. Want ook dat is een probleem: zonder strikte planning gaat Bas thuis niet zelf aan de slag. Oldenburg: „Je hebt dinsdag een proefwerk economie, wanneer ga je dat leren?” Zondag, spreken ze af.

Oldenburg zit twee dagen per week op het Jan Arentsz om leerlingen als Bas te begeleiden met sociaal-emotionele problematiek. Zij huren hem in met hun 'rugzakje', geld dat ze van de overheid krijgen omdat bij hen een stoornis is vastgesteld.

Die rugzakjes gaan verdwijnen nu het kabinet bezuinigt op zorgleerlingen. In de toekomst krijgen scholen zelf beschikking over het geld om begeleiding voor hun leerlingen in te kopen. Maar dan wel met een korting van 57 procent.

Minister Van Bijsterveld stuurde twee weken geleden een brief naar de werkgevers, waarin ze hen aanraadt 'rekening te houden' met de bezuinigingen.

Dat doen ze dan ook. Kind van de rekening zijn de ambulant begeleiders (ab'ers). Hen wordt verstaan te geven dat ze het best kunnen uitkijken naar een andere baan. Volgens de vereniging van ambulant begeleiders, de LBAAB, worden 7600 mensen

ontslagen; bijna alle ab'ers die er zijn. Ook Oldenburg mag op zoek naar een andere baan. Geen wonder dat de LBAAB onlangs een bijeenkomst organiseerde. Centrale vraag: is er toekomst nog wel voor de ab'er?

Gedeeltelijk, zegt voorzitter Peter Mol. Behoeftige aan begeleiding blijft er, dat weet hij zeker. „Maar je komt telkens weer terug op het beschikbare geld. Dat is er in de toekomst gewoon veel minder.” Daarnaast moet hij nog maar zien of de scholen het geld dat ze krijgen ook daadwerkelijk zullen gebruiken voor zorg. „Ze moeten straks kiezen. Bouw ik een nieuw schoolplein voor alle kinderen of huur ik een begeleider in voor dat ene kind dat niet meekomt?”

Wat niet meekelpt is dat de ab'ers zich sinds hun ontstaan in 2002 niet op elke school populair hebben gemaakt, zegt Mol. „Zeker op basisscholen kwamen ze maar een uurtje of twee per week. Dan dachten de leraren: wat doen ze eigenlijk voor dat geld?” Op het Jan Arentsz hadden ze voordat Oldenburg twee dagen per week kwam vooral last van versnippering. Voor zeven leerlingen kwamen zeven verschillende ab'ers.

Een ander punt van kritiek waar het kabinet graag mee schermt: of

Zorgleerlingen moeten vaker naar een gewone school

Wat staat de scholen en zorgleerlingen de komende tijd te wachten?

Het geld voor begeleiding van zorgleerlingen zit nu bij Regionale Expertise Centra (REC's). Om daar aanspraak op te maken, moet een leerling met problemen een indicatie krijgen (het bekende 'label'). Een team van experts kijkt dan of er wat aan de hand is met een leerling.

Met zo'n indicatie kan een leerling óf naar het speciaal onderwijs óf

aanspraak maken op een 'rugzak': geld voor begeleiding zodat de leerling het kan redden op de reguliere school.

Dat hele systeem gaat volgend jaar veranderen. Het systeem is te bureaucratisch; daarnaast leidt het er volgens het kabinet toe dat er te veel 'labels' worden afgegeven. Zonder indicatie krijgt een kind namelijk geen hulp.

Vanaf augustus 2012 gaat het geld daarom naar samenwerkingsverbanden van scholen, een term die

u in de toekomst vaker gaat tegenkomen.

In zo'n samenwerkingsverband (er komen er zo'n tachtig in het basisonderwijs en tachtig in het voortgezet onderwijs) zitten zowel reguliere als speciale scholen uit een bepaalde regio bijeen.

Als een kind met problemen bij het samenwerkingsverband aanklopt, moet dat ervoor zorgen dat een van de scholen plaats biedt aan die leerling. Zo nodig op het speciaal onderwijs, maar vaker dan nu het

geval is op een reguliere school. Het totale bedrag dat voor hen beschikbaar is, wordt wel kleiner dan het nu is.

De (duurdere) speciale scholen krijgen geld voor de hoeveelheid leerlingen die in 2008 op school zat. En er wordt 57 procent gekort op het geld dat zorgleerlingen krijgen die nu naar het regulier onderwijs gaan (de rugzakjes). Dit om het 'regulier onderwijs zoveel mogelijk te ontzien', aldus minister Van Bijsterveldt.

Maar dan hebben die ab'ers al lang een andere baan gevonden."

Belangrijker: wie moet Bas in de tussentijd begeleiden als Oldenburg weg is? „Als niemand mij helpt met plannen, wordt het heel lastig", zegt hij zelf. Die taak valt dan op de schouders van de intern begeleider, denkt Oldenburg, alhoewel daar ook op gekort wordt. Of, uiteindelijk, de mentor of enthousiaste leraar. Dat

komt dan wel bovenop de taken die ze nu ook al hebben.

Mol denkt dat veel leerlingen het niet redden in het regulier onderwijs. Naar het speciaal onderwijs kunnen ze niet; het kabinet zet een stop op het aantal kinderen dat daarmee mag. Mol: „Dus zullen meer kinderen naar een lager niveau gaan, of helemaal niet meer naar school."

Op de bijeenkomst van ab'ers vraagt Ruedtsje Halbertsma, ambulant begeleider op School Lydensteyn, de enige mytylschool in Friesland, zich af of reguliere scholen überhaupt zullen herkennen wat er aan de hand is met leerlingen. „Een kind dat kanker heeft gehad heeft later vaak leerproblemen. Leerkrachten hebben vaak niet door waar dat vandaan komt."

Mol geeft haar gelijk. „In de toekomst krijgen kinderen alleen nog begeleiding als de leerkracht er last van heeft. Kort gezegd: als ze kwijlen of als er rook uitkomt.

„Maar die andere kinderen, die in stilte in een hoekje van de klas enorme moeite hebben om mee te komen, daar vrees ik voor. En uiteindelijk gaat de maatschappij dat merken."

een kind nu veel of weinig zorg nodig heeft, de hoeveelheid geld is even groot. Dat leidt ertoe dat er soms zorg wordt verleend aan kinderen die dat op dat moment misschien niet nodig hebben. De ambulant begeleiders in Noord-Holland hebben daar wat op bedacht. Oldenburg: „Als een kind wat minder zorg nodig heeft, vragen we aan de ouders of we met dat geld presentaties mogen

doen voor leerkrachten. Het doel is onszelf overbodig te maken. Maar zo ver is het nog lang niet."

Het is tekenend voor de rol van de ambulant begeleiders, zegt Mol. „We hebben ons de afgelopen jaren ontwikkeld. We begeleiden niet alleen meer individuele kinderen, maar coachen ook leraren hoe ze moeten omgaan met zorgleerlingen."

Daar moet het heen, vindt ook het

kabinet. Leraren op reguliere scholen moeten beter worden in het herkennen en begeleiden van zorgleerlingen. Maar het wrange, aldus Mol, is dat die kennis die nu bij de ab'ers ligt vernietigd wordt. „Omdat nog niet duidelijk is hoeveel geld er straks beschikbaar is, worden de ab'ers nu voor de zekerheid ontslagen. Over een paar jaar is er weer behoefte aan hun kennis om de leraren bij te scho-